

ТИПОВІ НЕДОЛІКИ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДІВ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ

Ганна МЕЛЕЩЕНКО (Київ, Україна)

У статті розглянуто характерні риси публіцистичного тексту, які мають вагу при перекладі, звернено увагу на проблеми, які виникають при перекладі публіцистичних текстів українською мовою, наведено приклади перекладацьких помилок, притуплених при перекладі публіцистичних статей з російської мови українською.

The main characteristics of a journalistic text which are important for a translator are described in the article. Recurrent problems which appear during translation of journalistic texts into Ukrainian are analyzed. Examples of mistakes in Russian-Ukrainian translations of journalistic texts are given in the article.

Переклад текстів публіцистичного стилю – нелегка справа. Тому кілька причин.

Сьогодні подається безліч типологізацій перекладу: ми знаємо про переклад дослівний (переклад слів оригіналу в тому порядку, у якому вони зустрічаються у тексті), підрядковий (передає основну думку висловлювання, лишаючи поза увагою граматичні та стилістичні особливості), літературний (відтворення змісту оригіналу, його художні особливості).

Щодо адекватності перекладу існує багато думок. Вважаю адекватний переклад таким, що відтворює зміст оригіналу з найбільшою точністю. Для адекватного перекладу необхідно:

1. правильно зрозуміти, витлумачити текст оригіналу;
2. обрати рівноцінні (не йдеться про буквализм!) мовні засоби для перекладу.

Звернімо увагу на такі характерні риси публіцистичного тексту, що становлять вагу та інтерес для перекладача, оскільки проблеми при перекладі публіцистичного тексту виникають на обох етапах:

- Функціональний стиль публіцистики та преси - це, перш за все, стиль пропаганди та агітації. Для досягнення певної комунікативної мети автор використовує найрізноманітніші мовленнєві засоби, які він обирає залежно від цільової аудиторії. Наприклад, у промові кандидата на виборчих перегонях часто використовують лексику різноманітних стилів: від професійних термінів до повсякденної мови, оскільки слухачами в даному випадку є представники різних соціальних пластів населення. Якщо промовець виступає перед спеціалістами вузького профілю, він частіше використовуватиме професіоналізми.

Щодо впливу на аудиторію, тут також йдеться про різноманітні стилістичні фігури (антитеза, паралелізм, питання та відповіді, повторювання). Такі засоби сприяють сприйняттю та запам'ятовуванню інформації.

- Публіцистичний стиль надзвичайно виразний. Автор в даному випадку намагатиметься використати експресивні вирази за для того, щоб „зачепити” аудиторію, водночас виразити власну думку до фактів та подій. Говто характерними рисами публіцистичного тексту є аргументованість і, водночас, емоційне забарвлення.

- Що стосується фактичних даних, тут промовець підтримує свої тези аргументованими доказами, реаліями (наприклад, цифрами, датами, цитатами, власними назвами та назвами організацій тощо).

- Якщо автор публіцистичного тексту прагне встановити емоційний контакт з аудиторією, він уникає вживання шаблонів та канцеляризмів, віддаючи перевагу наглядно-експресивній лексиці, численним епітетам, емоційно забарвленим зворотам тощо [2: 357–387].

- Тексти публіцистичного стилю містять велику кількість новоутворень, які в більшості випадків стають зрозумілими через контекст [1: 27–34].

В інформаційному просторі України сьогодні переважає російська мова. Щоденно величезна кількість статей, промов та інших текстів публіцистичного стилю, які українці чують та читають, перекладаються з російської мови українською. Особливо це стосується електронних видань: інформаційний зміст, або „контент”, поновлюється так швидко, що перекладачам доводиться працювати у надзвичайно обмежених часових умовах. Часто-густо при такому перекладі українською (та й іншими мовами) „нашвидкоруч” перекладачі припускаються грубих граматичних, стилістичних та інших помилок, які призводять до втрати та перекручування змісту тексту оригіналу. Ситуація з українськими перекладами

біль-менш сприятлива у двох-трьох найвідоміших електронних українських інформаційних виданнях. Що стосується інших українських видань – ситуація, м'яко кажучи, дивує.

Вважаю, що помилки при перекладі публіцистичних текстів українською мовою, які зустрічаються сьогодні (власне, незалежно від цільової мови), є неприпустимими. Щоб зрозуміти чому, зверніть увагу на такі фактори:

- по-перше, прикро, що до україномовної версії інформаційних текстів спостерігається таке зневажливе ставлення самих редакторів та видавців, та й самих перекладачів;
- по-друге, слід замислитись про кількість людей, які читають українські переклади публіцистичних статей в он-лайн: адже Інтернет сьогодні – єдине джерело актуальної інформації для надзвичайно великої кількості українців віком, скажімо, від 15 до 35 років;
- якість українських перекладів публіцистичних текстів в Інтернеті свідчить про недостатній рівень підготовки молодих перекладачів в Україні, оскільки подібними перекладами займаються саме молоді перекладачі.

Тепер слід навести приклади перекладацьких помилок, на які натрапила особисто. Помилки зустрічались найрізноманітніші – від неправильного передавання стилю та настрою висловлювання або ж тексту, аж до дописування власних думок перекладача та спотворення змісту статті тексту оригіналу. Всі приклади взято із статей українських популярних інформаційних електронних видань.

Пропоную як перший приклад текст оригіналу та його українського перекладу:

„Одна из самых поражающих вещей – отношение сограждан к доллару. Можно понять закупки сахара, соли, спичек, муки мешками. Но операции простых украинцев с долларом – нечто трудно постижимое” [3].

„Одна з найбільш вражаючих мене речей – ставлення співгромадян до долару. Можна зрозуміти навіть закупівлю цукру, солі, сірників і борошна мішками, але операції простих українців із долларом – важко осягти і зрозуміти” [3].

У даному випадку перекладач припустився одразу трьох помилок. Перша – „вражаючих мене речей”. Така комбінація слів ріже вухо читачеві. Не кажучи вже про те, що слова „меня” взагалі немає в оригіналі. Чого це воно має вражати лишень автора, який написав, що „річ є найбільш вражаючою”. Вона, ця сама річ, є вражаючою для загалу. Очевидно, для всіх.

Друга помилка – ще грубіша: „можна зрозуміти навіть закупівлю цукру...”. Додавши однесеньке слово, перекладач додав зайвого у даному випадку змісту, записавши закупку цукру та інших продовольчих товарів до списку чогось незрозумілого та надзвичайного. Але ж, відомо, що для українського народу закупівля продовольчих товарів за умов кризи є річчю звичною.

Третьою помилкою є недоречне вживання синонімів наприкінці речення. Погоджуюся із граматичною трансформацією, запропонованою перекладачем, однак не підтримую вживання дієслів-синонімів „осягати – розуміти”. Вважаю, що цілком достатнім було б лишити одне дієслово, чи то „розуміти”, чи то „осягати”. Або ж, можна було б підібрати відповідний прикметник. Але лише один.

Розглянемо наступний приклад:

„В свое время, во время первой каденции Тимошенко на посту премьера, когда она пыталась в прямом эфире «трёшечки подтопители жирку» с депутатских боков, именно Васадзе активно выступал в зале парламента против повышения ввозных пошлин на автомобили. Затем они примирились” [4].

„Своего часу, під час першої каденції Тимошенко на посту прем'єра, коли вона намагалася в прямому ефірі «трішечки підтопити жирку» з депутатських боків, саме Васадзе активно виступав у залі парламенту проти підвищення ввізних мит на автомобілі. Потім вони помирились” [4].

У вічі кидається різний стиль висловів „затем они примирились” та „потім вони помирились”. Оригінальний вислів цілком відповідає діловому стилю всього речення, переклад радше стосується розмовної мови. Миряться радше діти, друзі, приятелі... Політики ж примирюються, йдуть на примирення.

У наступному прикладні, наведеному нижче, перекладач просто вдався до, власне кажучи, дописування тексту, якого в оригіналі немає. Не дивлячись на те, що зміст доданого

перекладачем речення загалом вписується у зміст тексту, виникає питання – яку мету мав перекладач?

„Прежде, чем Чарльз Вильсон сказал фразу о выгоде для страны и корпорации, прошли годы, десятилетия непростого сосуществования дикого и ненасытного бизнеса с государством, которое по своей природе стремится к контролю над различными сферами и отраслями. В этой постоянной борьбе и родилось со временем понимание общих интересов, общей выгоды” [4].

„Перш, ніж Чарльз Вільсон сказав фразу про користь для країни і корпорації, пройшли роки, десятиліття непростого співіснування дикого і ненаситного бізнесу з державою, яка за своєю природою прагне до контролю над різними сферами і галузями. У цій постійній боротьбі і народилося з часом розуміння спільних інтересів, спільної вигоди. **І перш, ніж аналогічна фраза буде справедливою і відносно України, повинні пройти не стільки роки, скільки напруженої обмін думками**” [4].

Розширення, тобто декомпресію, слід вживати, коли це насправді необхідно. Чи має право перекладач з будь-яких причин додавати власні думки до перекладу? Переконана, що перекладач не має права додавати власних думок до перекладу, особливо при перекладі публіцистики. Також звертаю увагу на русизм „контроль над чим-небудь”, який пропонувала б замінити на „прагне контролювати що-небудь”.

Наступний приклад демонструє, як перекладач зробив протилежне до попереднього свавільного додавання, – пропустив слово. Слово нескладне, перекласти можна було б. Хоча б з поваги до автора оригіналу. Не кажучи вже про втрату змісту.

„Когда полгода назад в обменниках курс доллара снизился до 4,50, народ массово понес менять его на евро или гривни. Результаты соцопросов показывали - **граждане стремительно теряли интерес** к накоплению валюты с портретами покойных президентов” [3].

„Когда неделю тому у обменниках курс доллара снизился до 4,50, народ массово понес менять його на евро чи гривні. Результаты социопитивань свідчили – **громадяни втрачали інтерес** до накопичування валюты з портретами покойних президентів” [3].

Останній приклад помилки перекладача, який наведено нижче, спершу наштовхнув на думку, що помилку було зроблено навмисне:

„Президенты Литвы и Польши выступили за **приостановление** переговоров ЕС с Россией по договору о партнерстве и сотрудничестве до полного вывода российских войск с территории Грузии” [5].

„Президенти Литви і Польщі виступили за **припинення** переговорів ЄС з Росією щодо договору про партнерство і співпрацю до повного виводу російських військ з території Грузії” [5].

Щодо „навмисності” помилки – зрозуміло, що будь-який читач може зайти на російськомовну сторінку того ж сайту та побачити слово „приостановление” в оригіналі. Тобто, перекладач насправді не побачив різниці між двома дієсловами – „зупинити” і „призупинити”. Сміслові навантаження російського префіксу „при-” – частковість, незавершеність є в даному випадку цілком зрозумілим.

До речі, у заголовку тієї ж статті зроблену ту саму помилку:

„Литва и Польша выступили за **приостановление** переговоров ЕС с Россией” [5].

„**Литва і Польша виступили за припинення переговорів ЄС з Росією**” [5].

Розглянемо наступний приклад:

„Юлия Тимошенко не смогла перехватить инициативу. Судебные тяжбы, предложения по новым коалиции и правительству – сдвинули сроки проведения досрочных выборов, но не отменили их”.

„Юлія Тимошенко не змогла перехопити ініціативу. Судові позови, пропозиції по новим коаліції та уряду – зсунули строки проведення дострокових перевиборів, але не скасували їх”.

В українських перекладах часто зустрічається такий русизм. Перекладачі забувають про українське слово „щодо”, яке слід було б вжити у даному випадку.

Приклади, наведені вище, є лише малесенькою краплиною у морі сучасного українського інформаційного простору нашої славетної держави. Такі приклади вказують на реально існуючу проблему – низький рівень якості перекладів публіцистичних статей українською мовою з російської мови. Така сама ситуація склалась і з перекладами українською з англійської, німецької та інших мов.

Це свідчить, очевидно, про низький рівень знань державної мови українськими перекладачами, так само низький рівень їхньої підготовки, що є надзвичайно прикро.

Переконана, що цю ситуацію слід виправляти якомога швидше. Відрадно, що кількість україномовної аудиторії в Україні зростає з кожним днем. Молоде покоління зростає, отримуючи більшість інформації саме з Інтернету.

Отже, слід звертати увагу на деталі при перекладі, на стилістичні та граматичні нюанси тексту, ставитись уважніше при перекладі до всієї інформації, яка міститься у вихідному тексті. Вивчаймо українську мову, як з чуття патріотизму, так і задля виконання безпосереднього обов'язку перекладача доносити до читача інформацію, що міститься в оригіналі. Україномовний читач заслуговує на це.

Дослідження є перспективним, оскільки висвітлює актуальну проблему сьогодення. Публіцистичні тексти самі по собі містять вагому для мільйонів людей інформацію, впливають на формування світогляду та думок широкого загалу. Перекладу подібних текстів українською мовою слід приділяти належну увагу, критикувати невдалі переклади, працювати над створенням адекватних перекладів, виконаних українською літературною мовою.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Гальперин И.Р. Перевод и стилистика//Теория и методика учебного перевода. – 1950, №2.
2. Брандес М.П. Стилистика немецкого языка. – М.: Прогресс, 1990.
3. www.pik.org.ua: Стругов А. Финансовый кризис: деньги – не щепки /22.10.08/.
4. www.pik.org.ua: Данилов В. Что выгодно Васаде, то ьгодно Украине /27.10.08/.
5. www.rbc.ua: Литва и Польша выступили за приостановление переговоров ЕС с Россией /04.11.08/.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ганна Мелешенко – аспірантка кафедри теорії та практики перекладу з німецької мови Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Наукові інтереси: теорія та практика перекладу з російської, української, англійської та німецької мов.

ВПЛИВ ГРЕКО-ЛАТИНСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ НА ФОРМУВАННЯ ТЕРМІНОСИСТЕМИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГАЛУЗІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Алла МІЩЕНКО (Кіровоград, Україна)

Стаття присвячена аналізу шляхів надходження греко-латинських запозичень до лексичної системи німецької мови та аналізу динаміки лексичної підсистеми мови-реципієнта під впливом запозичень.

The article analyses the ways of borrowing of Greek and Latin words to the lexical system of the German language and the dynamics of the lexical subsystem of the recipient's language under the influence of the borrowings.

Лексичні одиниці та форманти греко-латинського походження відіграють надзвичайно важливу роль у формуванні спеціальних термінологій і значною мірою впливають на динаміку лексичного складу сучасних мов. Їхня широка присутність у лексичній системі німецької мови зумовлює актуальність такого дослідження.

Об'єктом дослідження є терміни та терміноелементи греко-латинського походження, які функціонують у сучасній підмові комп'ютерної галузі.

Предметом цієї праці є аналіз механізму надходження грецизмів та латинізмів до лексичної підсистеми німецької мови та аналіз її динаміки під впливом цих запозичень.

Для досягнення поставленої мети необхідно виокремити та проаналізувати терміни та терміноелементи греко-латинського походження, які функціонують у німецькій мові комп'ютерної галузі.

На сучасному етапі у німецькій мові відзначається помітний вплив англіцизмів на формування національної німецької термінології комп'ютерної галузі, які потрапляють шляхом прямого запозичення з англійської, запозичуються за посередництвом англійської